

בבית המשפט העליון

רע"פ 1201/12 - י"ח

לפני: כבוד הרשם רון גולדשטיין

מבקש העיון: פלוני

המבקש: יוסף קטיעי

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

**בקשה לעיון בתיק בית המשפט; תשובת המבקש
בבקשת רשות הערעור מיום 5.5.2020; תשובת
המדינה מיום 12.5.2020; תגובת מבקש העיון
מיום 18.5.2020 לתשובות הצדדים; תגובת
המבקש בבקשת רשות הערעור מיום 24.5.2020**

החלטה

1. לפניי בקשה לעיון בתיק מכוח תקנות בתי המשפט ובתי הדין לעבודה (עיון בתיקים), התשס"ג-2003 (להלן: תקנות העיון).
2. בקשת העיון הוגשה על ידי נאשם בתיק פלילי המתנהל בימים אלה בבית משפט השלום בירושלים (להלן: מבקש העיון). על פי האמור בבקשת העיון, כתב האישום שהוגש נגד מבקש העיון מייחס לו עבירות דומות לאלה שיוחסו למבקש בבקשת רשות הערעור דנן (אשר יכונה להלן בשמו – קטיעי). לטענת מבקש העיון, "אך טבעי, כי במסגרת הליך שמתנהל נגד מבקש [העיון], יהא רשאי להיוודע להליכים משפטיים אשר התנהלו כנגד נאשמים אחרים, בעבירות זהות לאלה המיוחסות לו, כפי ההליך שהתנהל כנגד [קטיעי]". בנסיבות אלה עותר מבקש העיון לעיין "בתיק בית המשפט בהליכים דנן,

הכוללים ההליכים שהתקיימו בערכאות דלמטה (בית משפט שלום ובית משפט מחוזי) לרבות בסיכומי המאשימה בערכאות דלמטה והמוצגים הקיימים בתיק". קטיעי מתנגד מצידו לבקשה. לטענתו, חומר התיק כולל צדדים שלישיים רבים וחלופי קשר בינו לבין אותם צדדים אשר השיפתם עלולה לפגוע בפרטיותם. לטענת קטיעי, חלפו שנים רבות מאז האירוע שבגיניו הוגש נגדו כתב האישום ומן הראוי לאפשר לו להמשיך בחייו "מבלי שאנשים זרים חוזרים ונוברים בענייניו האישיים והאינטימיים". גם המדינה הודיעה כי היא סבורה שאין מקום לאפשר את העיון בתיק ולשיטתה, בהיעדר נימוק ענייני המבהיר מהו עניינו של מבקש העיון בכלל המסמכים שהוגשו בכל הערכאות בתיק זה, ולאור אופיין של העבירות והפוטנציאל הגלום בהן לפגיעה בצדדים שלישיים, אין לאפשר את העיון אלא אם יבהיר מבקש העיון מדוע עובדת היותו נאשם בתיק אחר בעבירות דומות מצדיק את העיון המבוקש. בתגובה לתשובותיהם של קטיעי והמדינה טען מבקש העיון כי אין לו כל צורך ועניין לעיין "במסמכיו האישיים" של קטיעי, וכי העיון ייעשה תוך שמירה על פרטיותו. בהתייחס לטענות המדינה הוסיף והדגיש מבקש העיון כי עיון בתיקי בתי המשפט על כלל ערכאותיו יוכל להועיל לו בהתדיינותו המשפטית, להאיר על הליכים אלו, לסייע בטיעוני ההגנה ולצמצם את יריעת המחלוקת בתיק המתנהל נגדו. בהיבט זה, כך נטען, יאפשר העיון בתיק "לייעל ולקצר את ההליכים המתנהלים בעניינו של [מבקש העיון] ובכך אף לחסוך זמן שיפוטי רב".

3. המסגרת הנורמטיבית לבחינת בקשה לעיון בתיק בית משפט של מי שאינו בעל דין מעוגנת בתקנה 4 לתקנות העיון. ככלל ובהיעדר איסור שבדין נקודת המוצא היא כי יש להיעתר לבקשה לעיון בתיק בית המשפט וזאת בשים לב למעמדו הרם של עיקרון פומביות הדיון. אכן, הכלל הנגזר מעקרון פומביות הדיון וחופש המידע הוא כי יש לאפשר עיון במסמכים המצויים בתיקי בית-המשפט "אלא אם קיימים הוראה תחיקתית או טעם כבד-משקל הנגזר ממנה המצדיקים, באיזון כולל, את מניעת העיון..." ונטל ההנמקה המוטל על מבקש העיון בהקשר זה הוא קל יחסית (ראו, ע"א 4825/97 גהל נ' פקיד השומה למפעלים גדולים, פ"ד נה(2) 433, 437 (2000)). כן ראו בג"ץ 9474/00 גל נ' ראש עיריית חיפה, פ"ד נט(3) 714, 718 (2004)). ודוקו, בעלי הדין להליך רשאים כמובן להביע התנגדותם לעיון המבוקש אולם בשים לב לנקודת המוצא שלפיה יש ככלל לאפשר עיון בתיקים שהתנהלו באופן פומבי בבית המשפט, הרי שעל המתנגד לעיון מוטל הנטל לשכנע בקיומו של טעם ממשי וכבד משקל המצדיק את שלילת העיון ואף לספק הסבר קונקרטי ומפורט באשר לפגיעה העלולה להיגרם כתוצאה מחשיפתם של מסמכים ספציפיים (ראו למשל, בג"ץ 64/17 מרכז השלטון המקומי בישראל נ' ממשלת ישראל, פסקה 3 (20.6.2017) והאסמכתאות שם).

בבוחנו בקשת עיון אשר אחד מבעלי הדין מתנגד לה, נדרש אפוא בית המשפט לאזן בין זכות העיון לבין זכויות ואינטרסים נוגדים, ובכלל זה זכויות ואינטרסים של בעלי הדין, של צדדים שלישיים ושל הציבור בכללותו, כמו גם סבירות הקצאת המשאבים הנדרשת לשם היענות לבקשה (ראו תקנה 4(ד) ותקנה 4(ו) לתקנות העיון; בג"ץ 5699/07 יועז נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 3 (23.4.2009); עע"מ 3195/18 יצחקיאן נ' המועצה המקומית שהם - רשות הרישוי לעסקים, פסקה 4 (10.6.2019)).

4. במקרה דנן מוכן אני לקבל כי מבקש העיון צלח את נטל ההנמקה הקל יחסית המוטל עליו. מדובר במקרה שבמסגרתו מבוקש העיון על רקע הליך פלילי תלוי ועומד שהוגש על ידי המדינה כנגד מבקש העיון. לנוכח טענת מבקש העיון כי העיון המבוקש נחוץ לו לצורך ניהול הגנתו נראה כאמור כי הוא צולח את המשוכה המעוגנת בתקנה 4 לתקנות העיון. יצוין בהקשר זה, כי לבתי המשפט מוגשות כדבר שבשגרה בקשות לעיון בתיקים שהתנהלו בו על ידי מי שהינם בעלי דין בהליכים משפטיים אזרחיים אחרים התלויים ועומדים בפני ערכאות אחרות. לעניין זה נקבע בפסיקה, פעם אחר פעם, כי כאשר הטעם העומד ביסוד בקשת העיון הוא הליך משפטי אחר אשר יש לו קשר ענייני נטען להליך בו מבוקש העיון, הרי שאין מבקש העיון נדרש ככלל להסביר כיצד העיון יועיל לו להתדיינות המשפטית "האחרת" (השוו: ע"א 7379/06 ג.מ.ח.ל חברה לבניה 1992 בע"מ נ' טהוליאן (26.8.2010); בג"ץ 10003/08 מ. לטר בע"מ נ' מדינת ישראל - משרד החקלאות ופיתוח הכפר, פסקה 10 (5.4.2012); דנ"פ 7005/12 בר עידן יצור ופתוח בע"מ נ' הוועדה המרחבית לתכנון ולבניה שקמים, פסקה 3 (14.4.2016)). נטל קל זה הוחל כאמור בדרך כלל מקום בו ההתדיינות המשפטית "האחרת" הייתה מתחום המשפט האזרחי או המינהלי. ברי כי בוודאי שאין מקום להקשיח את הנטל האמור מקום בו ההתדיינות המשפטית "האחרת" הינה הליך פלילי אשר במסגרתו קיים פער כוחות מובנה בין התביעה לנאשם. לשיטתי פער כוחות זה ראוי שיישקל על-ידי בית המשפט גם כאשר בוחן הוא בקשות מצד נאשם בפלילים לעיון בתיקים מכוח תקנות העיון (השוו, דברי השופט (כתוארו דאז) א' גרוניס (בדעת יחיד) בדנ"פ 1187/03 מדינת ישראל נ' פרץ, פ"ד נט(6) 281, 331-332 (2005)).

5. במבט רחב יותר יצוין, כי נאשמים בפלילים מבקשים לעתים מטעמים שונים (למשל, לצורך העלאת טענה של אכיפה בררנית) לקבל נתונים שונים על אודות תיקים פליליים שהתנהלו נגד נאשמים בתיקים פליליים אחרים. לצורך גילוי ועיון בחומרי חקירה עומדים בפני נאשם בפלילים מסלולים דיוניים שונים עליהם עמד בהרחבה לאחרונה כבוד השופט י' עמית בבג"ץ 4922/19 נוה נ' מדינת ישראל – פרקליטות מחוז מרכז (פלילי) (9.12.2019) (להלן: עניין נוה)). חמשת המסלולים המרכזיים

בהקשר זה, בהתאם לפסק-הדין בעניין נוה, הינם: זכות העיון הציבורית מכוח חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998; מסלולי העיון המוסדרים בסעיפים 74 ו-108 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי); זכות העיון הפרטית במשפט המינהלי הניתנת למימוש בדרך של עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק; זכותו של חשוד לעיין בחומרי חקירה טרם שימוע ולמטרת השימוע בהתאם לסעיף 60א לחוק סדר הדין הפלילי; ומימוש זכות העיון בהתאם להנחיית פרקליט המדינה 14.8 בנושא "בקשה מצד גורמים שונים לעיין במידע המצוי בתיק חקירה" (פיסקה 11, שס).

ברם, ספק בעיניי אם בענייננו-שלנו מדובר בבקשה לעיין בחומר חקירה. בקשת מבקש העיון היא לעיין בתיק בית המשפט (השמור בבית המשפט) בהליך שהתנהל לפני שנים רבות בעניינם של בעלי דין אחרים. על רקע זה ברי כי אמות המידה להכרעה בבקשה המוגשת מכוח תקנות העיון שונים הם מאלה החלים בבקשות לגילוי ועיון בחומרי חקירה בהתאם לחמשת המסלולים המתוארים בפסק-הדין בעניין נוה, וזאת בשים לב לעקרון פומביות הדיון המעוגן בסעיף 3 לחוק-יסוד: השפיטה. עקרון זה זכה ל"מעמד-על" בראי החקיקה והפסיקה ובאמצעותו ניתנת לציבור האפשרות להיחשף לנעשה באולם בית המשפט, בזמן אמת ובדיעבד באופן המבטיח את שקיפות ההליכים השיפוטיים ובאופן המאפשר פיקוח ובקרה ציבורית על הנעשה בהם (ראו דברי כבוד השופט י' דנציגר ברע"א 382/16 יהל נ' פקיד שומה תל אביב 4, פסקה 12 (13.7.2016)). ואכן, בפסיקה צוין בהקשר זה כי מקום בו נאשם בפלילים מבקש לעיין בתיק בית המשפט בהליך שהתנהל נגד נאשם אחר – הרי שדרך המלך היא הגשת בקשה לעיון בתיק לפי תקנות העיון ולא הגשת בקשה לגילוי ועיון בחומר חקירה (ראו, בש"פ 7341/14 עוקבי נ' מדינת ישראל, פסקה י"ג (10.11.2014); כן ראו והשוו, ת"פ 22981-05-14 (שלום – קריות) איתן נ' פרקליטות מחוז חיפה – פלילי (21.12.2015)).

6. אפנה אפוא עתה לבחון את בקשתו של מבקש העיון בראי אמות המידה של תקנות העיון. בפתח הדברים יצוין כי בהתאם לתקנה 4(א) לתקנות העיון, כל אדם רשאי לבקש מבית משפט לעיין בתיק בית משפט ובלבד שהעיון בו אינו אסור על פי דין. אף שבהליך דנן נדונה הרשעה בביצוע עבירות מין, הרי שהתיק עצמו אשר נדון במאוחד עם הליך נוסף (רע"פ 7589/12) לא התנהל בסופו של יום בבית משפט זה תחת איסור פרסום (ראו פסק-הדין שניתן בהליך דנן ביום 9.1.2014, פסקה 20 לחוות דעתו של כב' השופט נ' הנדל). על כן מוכן אני להניח כי אין במקרה זה איסור שבדין על העיון. כמו כן מוכן אני להניח כפי שפורט לעיל בהרחבה כי תכלית העיון כשלעצמה ראויה היא. השאלה המרכזית היא אם ניתן להגשים את מטרת העיון תוך פגיעה מידתית ככל האפשר בזכויות ובאינטרסים של בעלי הדין, בשים לב בין היתר לסבירות הקצאת המשאבים של בית

המשפט. לאחר עיון מעמיק בתיק בית המשפט באתי לכלל מסקנה כי אף שפסק-הדין בהליך שבכותרת ניתן בסופו של דבר תוך פרסום פרטיו האישיים של קטיעי, הרי שישנם פרטים נוספים רבים המצויים בתיק השלובים במסמכים רבים המתויקים בו אשר נוגעים למבקש ובעיקר למשפחתו ולצדדים שלישיים אחרים, ובעיון באלה יש משום פוטנציאל ממשי לפגיעה בליבה העמוקה של צנעת הפרט ככל שייחשפו, וזאת גם אם מבקש העיון ימסור לבית המשפט הצהרה בכתב כי הוא יימנע מפרסומם של פרטים אלה. ודוקו, פרטים אלה המצויים בתיק לא מצאו כל ביטוי במסגרת פסק הדין של בית המשפט העליון (אשר פורסם כאמור).

על רקע זה אינני סבור כי ניתן לאפשר את העיון המבוקש – במתכונת הרחבה והכוללנית שהתבקשה – שכן מימוש העיון מהווה הקצאת משאבים בלתי סבירה. לא ניתן בנסיבותיו של תיק זה, בהקצאת משאבים סבירה של המזכירות, להביא להשמטת הפרטים המצויים בתיק ואשר נוגעים לפרטיותם של גורמים רבים הנזכרים בו (ראו והשוו, ע"פ 229/53 ווהבה נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (29.4.2008)). עם זאת, בשם לב כאמור לחשיבות זכות העיון ולאחר שאיזנתי בין מכלול השיקולים הצריכים לענייננו (לרבות העובדה שבענייננו ניתן על ידי בית המשפט העליון פסק-דין מנומק ומפורט המגולל בהרחבה את כל הסוגיות העובדתיות והמשפטיות שהתעוררו במקרה דנן), ניתן בנסיבות המקרה לאפשר למבקש העיון לעיין בתגובת המשיבה לבקשת רשות הערעור מיום 10.9.2012. כתב בי-דין זה מנתח בהרחבה את מסכת הראיות שבגינה הורשע קטיעי ומפרט את עמדת המדינה בנוגע לתיק הפלילי שנפתח נגדו והכל מבלי שנזכרים בו פרטים אשר עשויים לפגוע באופן בלתי מידתי בפרטיותם של צדדים שלישיים.

7. אשר על כן בקשת העיון מתקבלת אפוא בחלקה במובן זה שמבקש העיון רשאי יהיה לעיין בכתבי בי-הדין שהגישה פרקליטות המדינה ביום 10.9.2012 ("תגובת המשיבה לבקשה למתן רשות ערעור"), והכל בכפוף להתחייבות כתובה מטעמו או מטעם באי-כוחו להימנע מפרסום או ממסירה (למעט במסגרת ההליך הפלילי המתנהל כנגד מבקש העיון) של כל מידע העולה מן העיון בכתב בי-דין זה ואשר יש בו כדי לפגוע בפרטיותו של כל אדם.

ניתן יהיה לממש את זכות העיון כאמור בתיאום טלפוני מראש עם המזכירות ובהתאם לסדרי העיון המקובלים, והכל בשם לב לאילוצי כח האדם במזכירות בתקופה זו.

ניתנה היום, ל' באב התש"ף (20.8.2020).

רון גולדשטיין, שופט

ר ש ם